

PREVENTIEBAROMETER

Cannabis

—

ELISE BRAEKMAN • SILKE FIERS

WIE WE ZIJN

Sciensano telt meer dan 850 medewerkers die zich elke dag opnieuw inzetten voor ons motto: levenslang gezond. Zoals uit onze naam blijkt, vormen wetenschap en gezondheid de kern van ons bestaan. De kracht van Sciensano ligt in de holistische en multidisciplinaire benadering van gezondheid. Onze aandacht gaat daarbij uit naar het nauwe en onlosmakelijke verband tussen de gezondheid van mensen en die van dieren, en hun omgeving (het “One health” concept). Daarom combineren we meerdere invalshoeken in ons onderzoek om op een unieke manier bij te dragen aan ieders gezondheid. Sciensano kan hiervoor verder bouwen op de meer dan 100 jaar wetenschappelijke expertise.

Sciensano

Epidemiologie en volksgezondheid • Levensstijl en chronische ziekten
Preventiebarometer

December 2022 • Brussel • België

CANNABIS

Elise Braekman

•

Silke Fiers

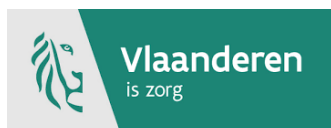
Contact: preventiebarometer@sciensano.be

Gelieve te citeren als:

E. Braekman, S. Fiers. Preventiebarometer: cannabis. Brussel, België: Sciensano; 2022.
Rapportnummer: D/2022.14.440/57. Beschikbaar op: doi.org/10.25608/n2k0-9e17

De opdrachtgever:

De Preventiebarometer kwam tot stand met steun van de Vlaamse overheid.

Graag willen we volgende personen bedanken:

Stefaan Demarest en Lize Hermans van Sciensano voor het grondig nalezen van dit rapport
De leden van de klankbordgroep en de wetenschappelijke stuurgroep voor hun deskundig advies
Ledia Jani van Sciensano voor de administratieve steun
Robin Walravens van Statbel voor het samenstellen van de steekproef
En natuurlijk alle mensen die deelgenomen hebben aan de enquête

INHOUDSOPGAVE

WAT ZIJN DE VOORNAAMSTE RESULTATEN?	6
AFKORTINGEN	7
INLEIDING	8
RESULTATEN	10
1. Wat is de frequentie van cannabisgebruik?	10
2. Wat is de kennis over cannabis?	11
BESPREKING EN CONCLUSIE	13
REFERENTIES	15
BIJLAGE 1: VRAGEN	16
BIJLAGE 2: INDICATOREN	17
BIJLAGE 3: TABELLEN	18

WAT ZIJN DE VOORNAAMSTE RESULTATEN?

De opvolging van cannabisgebruik in Vlaanderen is belangrijk voor de volksgezondheid aangezien het de meest gebruikte illegale drug is. Aan de hand van de Preventiebarometer wordt getracht actuele schattingen van cannabisgebruik te maken en enkele determinanten gelinkt aan cannabisgebruik in kaart te brengen. De resultaten helpen om een gericht preventiebeleid te voeren. De voornaamste resultaten, met betrekking tot de volwassen Vlaamse bevolking (van 18 jaar tot 64 jaar oud), zijn de volgende:

- Het percentage personen van 18 tot 64 jaar dat cannabis gebruikte in de afgelopen 12 maanden bedraagt 6,3%. Uit de resultaten blijkt ook dat 2,3% van de Vlaamse bevolking tussen 18 en 64 jaar minstens op maandelijkse basis cannabis gebruikt.
- Jonge mannen tussen 18 en 24 jaar vormen de duidelijkste risicogroep voor cannabisgebruik: 20,3% heeft minstens één keer cannabis gebruikt in de afgelopen 12 maanden en 8,2% gebruikt minstens één keer per maand.
- Van de personen van 18 tot 64 jaar die minstens maandelijks cannabis gebruiken heeft 25,3% in de afgelopen 12 maanden geprobeerd om te stoppen met cannabis en 23,9% heeft de intentie om te stoppen in de komende 12 maanden.
- In de algemene bevolking van 18 tot 64 jaar heeft 77,8% kennis van de verslavende werking van cannabis en weet 69,9% dat cannabis een negatief effect heeft op concentratie. Personen die het laatste jaar cannabis gebruikten weten minder dat cannabis verslavend is dan personen die geen cannabis gebruikten het laatste jaar (66,6% tegenover 78,5%).
- Van de 18- tot 64-jarigen weet 37,0% dat er in België volgens de wet geen cannabis mag gebruikt worden.

AFKORTINGEN

HIS	Health Interview Survey - Gezondheidsenquête
THC	Tetrahydrocannabinol
VAD	Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie

INLEIDING

Cannabis¹ is de bekendste en meeste gebruikte illegale drug in Vlaanderen. Volgens de laatste Gezondheidsenquête uit 2018 probeerde 22,6% van de Vlaamse bevolking van 18 tot 64 jaar ooit in zijn leven cannabis, gebruikte 6,3% van de personen uit deze leeftijdsgroep cannabis in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête en gebruikte 3,6% van hen het in de 30 dagen voorafgaand aan de enquête (1). Bovendien toonde de laatste Gezondheidsenquête aan dat bijna 3 op de 100 inwoners van Vlaanderen tussen 18 en 64 jaar oud potentiële probleemgebruikers zijn. Ze gebruiken bijvoorbeeld vóór de middag of alleen, hebben geheugen- of andere problemen, kregen reeds advies om hun gebruik te verminderen, maar waren hier niet toe in staat... Mannen en jongere leeftijdsgroepen vormen de belangrijkste risicogroepen voor cannabisgebruik. Ook Europese cijfers tonen aan dat cannabis met voorsprong de vaakst gebruikte drug is, de prevalentie van het gebruik ligt zo'n vijfmaal hoger dan het gebruik van andere drugs (het gebruik van legale drugs zoals alcohol- of tabaksproducten niet meegerekend) (2). In het Europees Drugsrapport van 2021 wordt geschat dat 7,7% van de Europese volwassenen tussen 15 en 64 jaar cannabis gebruikten in de afgelopen 12 maanden; in totaal gaat dit over 22,2 miljoen inwoners.

Het gebruik van cannabis is echter niet zonder risico's voor de gezondheid (3–6). Weliswaar is het belangrijk te melden dat de gezondheidsrisico's sterk variëren naargelang het soort gebruik (bijv. frequentie, dosering, THC-gehalte, toedieningswijze...), de gebruiker in kwestie (bijv. leeftijd waarop men met cannabis begint, genetische predisposities, persoonlijkheid...) en omgevingsfactoren (bijv. misbruik in de kinderjaren, invloed van leeftijdsgenoten...). Gezondheidseffecten die zich kunnen voordoen onmiddellijk na het gebruik zijn, onder andere, het versterken van negatieve gevoelens wanneer de gebruiker zich niet goed voelt, een negatieve impact op de hartslag en bloeddruk, acute psychotische symptomen, een verstoring van het kortetermijngeheugen, de aandachtspanne en de motorische vaardigheden. Personen die zwaar, chronisch of regelmatig cannabis gebruiken kunnen ook na de acute intoxicatiefase nog een impact ervaren op verschillende cognitieve functies zoals hun geheugen, aandacht, concentratie of organisatievaardigheden. Aan cannabis roken, wat vaak gebeurt in combinatie met tabak, zijn ook gezondheidsrisico's gekoppeld. Frequente cannabisrokers lopen een verhoogde kans op het ontwikkelen van verschillende longaandoeningen en bepaalde kankers. Verder bestaat ook het risico om afhankelijk te worden aan cannabis bij langdurig gebruik. Er wordt geschat dat ongeveer 1 op de 10 personen die cannabis gebruiken uiteindelijk verslaafd wordt, bij personen die vanaf de adolescentie cannabis gebruiken verhoogt de kans om verslaafd te worden naar 1 op de 6. Wanneer personen die langdurig cannabis gebruiken stoppen, kunnen zich onthoudingsverschijnselen zoals slapeloosheid, rusteloosheid en prikkelbaarheid voordoen. Tot slot mag ook de maatschappelijke impact van cannabis niet onderschat worden. Er is immers een verband tussen cannabisgebruik en meer verkeersongevallen, meer vroegtijdige schoolverlaters, lagere opleidingsniveaus, slechtere werkprestaties...

In België is cannabis nog steeds een illegale drug: invoer, productie, bezit, gebruik en verkoop van cannabis is verboden zowel voor minder- als meerderjarigen (3,7,8). Weliswaar gaan er regelmatig stemmen op om cannabis uit de illegaliteit te halen en een wettelijk kader rond gebruik en verkoop te creëren (7). Op dit moment is er reeds een beperkte decriminalisering van cannabisgebruik. Aan het bezit voor eigen gebruik wordt bij meerderjarigen de laagste vervolgingsprioriteit gegeven, tenzij er sprake is van verstoring van de openbare orde, verzwarende omstandigheden of tekenen zijn van probleemgebruik.

¹ In dit rapport wordt enkel gefocust op het gebruik van cannabis als genotsmiddel en niet als medicinaal middel.

Aangezien cannabis de meest gebruikte illegale drugs is in Vlaanderen is er een module hierover opgenomen in de Preventiebarometer.

Welke aspecten rond cannabisgebruik komen aan bod in de Preventiebarometer?

- Net als voor de andere gezondheidsgedragingen opgenomen in de Preventiebarometer zoals roken, bewegen, voeding... wordt er gekeken naar het gedrag in kwestie. Ook intenties om het gezondheidsgedrag bij te sturen worden bestudeerd.
- Verder wordt ook de kennis van de volwassen bevolking over gezondheidsrisico's gelinkt aan cannabisgebruik ingeschat en wordt er nagegaan in hoeverre dit geassocieerd is met cannabisgebruik. Hieromtrent zijn weinig Vlaamse cijfers bij de volwassen bevolking beschikbaar. Uit buitenlands onderzoek bij jongeren en volwassenen blijkt dat een lagere kennis over de gezondheidsrisico's geassocieerd is met een hoger gebruik van cannabis (9–11). Via de Preventiebarometer is ook nagegaan in hoeverre de bevolking weet dat cannabis illegaal is in België.

We starten onmiddellijk met het beschrijven van de resultaten in dit rapport. We stellen eerst de algemene resultaten voor cannabisgebruik voor en vervolgens bespreken we de verschillen in functie van geslacht, leeftijdsgroep, opleidingsniveau en inkomen². De opleidings- en inkomensverschillen die we bespreken zijn steeds significant na correctie voor geslacht en leeftijdsgroep. Daarna focussen we op de resultaten voor de kennisaspecten. We stellen eerst de algemene resultaten voor en vervolgens bespreken we de verschillen in functie van cannabisgebruik, geslacht, leeftijdsgroep, opleidingsniveau en inkomen. De verschillen zijn steeds significant na correctie voor cannabisgebruik, geslacht en leeftijdsgroep. De vragen, de indicatoren en tabellen die aan de basis liggen worden in bijlage toegelicht. Het volledige methodologisch kader van de Preventiebarometer is in een afzonderlijk rapport beschreven.

² Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 3 opleidingsniveaus op basis van de vragenlijstgegevens:

- Laagopgeleid: de hoogst behaalde kwalificatie is het niveau lager secundair onderwijs.
- Middenopgeleid: de hoogst behaalde kwalificatie is het niveau hoger secundair onderwijs.
- Hoogopgeleid: de hoogst behaalde kwalificatie is het niveau hoger onderwijs.

Inkomen is gebaseerd op een vraag die peilde naar de mate waarin mensen toekomen met hun beschikbaar huishoudinkomen. Er waren 6 antwoordcategorieën: "heel moeilijk", "moeilijk", "eerder moeilijk", "eerder gemakkelijk", "gemakkelijk" en "heel gemakkelijk". In de analyses wordt een onderscheid gemaakt tussen "moeilijk rondkomen" versus "gemakkelijk rondkomen".

RESULTATEN

1. Wat is de frequentie van cannabisgebruik?

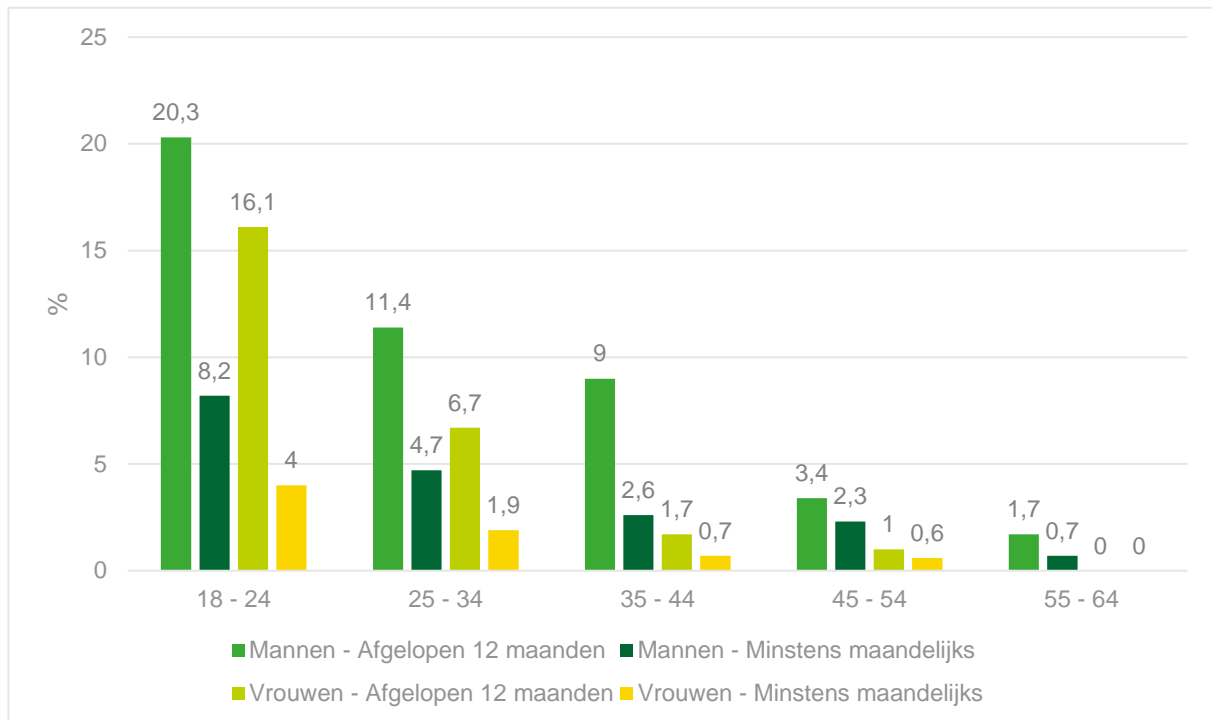
We beschrijven 3 indicatoren met betrekking tot de frequentie van cannabisgebruik bij de Vlaamse bevolking van 18 tot 64 jaar oud. De eerste indicator verwijst naar personen die in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête cannabis gebruikt hebben. De tweede indicator verwijst naar het percentage personen dat minstens op maandelijkse basis cannabis consumeert. De derde indicator verdeelt de personen die de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten volgens de regelmaat waarmee ze consumeren in; dagelijks, wekelijks, maandelijks en minder dan 1 keer per maand. De noemer voor deze laatste indicator is niet de Vlaamse bevolking van 18 tot 64 jaar oud maar wel diegenen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikt hebben.

In Vlaanderen heeft in 2022 6,3% van de bevolking van 18 tot 64 jaar cannabis gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête. Iets meer dan 2% van de bevolking uit deze brede leeftijdsgroep geeft aan dat ze ten minste op maandelijkse basis cannabis gebruiken (2,3%). Bij personen die de laatste 12 maanden cannabis gebruikten is de verdeling naar frequentie van consumptie als volgt: 13,9% dagelijks of bijna dagelijks, 8,3% wekelijks, 14,7% maandelijks en 63,2% minder dan maandelijks.

... en wat zijn de verschillen in cannabisgebruik naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en inkomen?

- Cannabisgebruik komt meer voor bij mannen dan bij vrouwen: 8,3% van de mannen heeft cannabis gebruikt in de afgelopen 12 maanden versus 4,3% van de vrouwen; 3,3% van de mannen gebruikt minstens maandelijks cannabis versus 1,2% van de vrouwen.
- Daarnaast merken we een sterke samenhang met leeftijd na correctie voor geslacht. Het percentage personen die de laatste 12 maanden cannabis heeft gebruikt neemt significant af met de leeftijd: van 18,2% in de jongste leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar naar 0,9% in de leeftijdsgroep tussen 55 en 64 jaar. Het percentage personen dat minstens maandelijks cannabis gebruikt bedraagt 6,1% in de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar, 3,4% in de leeftijdsgroep van 25 tot 34 jaar en maximaal 1,7% in de oudere leeftijdsgroepen.
- De meest uitgesproken risicogroep naar cannabisgebruik zijn jonge mannen tussen 18 en 24 jaar oud: 20,3% van hen heeft minstens één keer cannabis gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête en 8,2% gebruikt op maandelijkse basis (Figuur 1). Echter is het ook relevant te melden dat bijna 1 op de 6 jonge vrouwen tussen 18 en 24 jaar oud in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête met cannabis geëxperimenteerd heeft (16,1%).
- Het gebruik van cannabis in de afgelopen 12 maanden is na correctie voor leeftijd en geslacht significant hoger bij midden- en hoogopgeleide personen (respectievelijk 9,1% en 5,5%) dan bij laagopgeleiden (1,6%). Ook voor gebruik op minstens maandelijkse basis constateren we een significant opleidingsverschil na correctie voor leeftijd en geslacht: het percentage is hoger bij midden- dan bij hoogopgeleiden (respectievelijk 3,9% versus 1,4%).
- We merken geen significante verschillen naar inkomen op.

Figuur 1 • Percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat in de afgelopen 12 maanden cannabis heeft gebruikt en percentage dat minstens maandelijks cannabis heeft gebruikt volgens leeftijdsgroep en geslacht, Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

... en wat zijn de intenties rond het stoppen met cannabisgebruik?

- Aan personen die minstens maandelijks cannabis gebruikten werd gevraagd of ze in de afgelopen 12 maanden geprobeerd hadden om ermee te stoppen én of ze de intentie hebben om in de komende 12 maanden te stoppen.
- In de afgelopen 12 maanden heeft ongeveer 1 op de 4 personen van 18 tot 64 jaar die maandelijks cannabis gebruiken geprobeerd om te stoppen met cannabis te gebruiken (25,3%). Iets minder dan 1 op de 4 wil stoppen in de komende 12 maanden (23,9%).

2. Wat is de kennis over cannabis?

We legden de deelnemers 3 uitspraken voor om hun kennis rond cannabis te meten. 2 uitspraken hadden betrekking op de gezondheidsrisico's gelinkt aan cannabis: "cannabis gebruiken is verslavend" (waar) en "als je lang en regelmatig cannabis gebruikt, krijg je vaak problemen met concentratie en geheugen" (waar). De derde uitspraak houdt verband met de wetgeving: "in België mag je volgens de wet cannabis gebruiken vanaf 18 jaar" (niet waar). Ze konden hierop antwoorden met "waar", "niet waar" of "ik weet het niet". In lijn met het vorige hoofdstuk, presenteren we hieronder de resultaten voor de bevolking tussen 18 en 64 jaar oud.

De verslavende werking van cannabis en het negatief effect van cannabis op geheugen en concentratie zijn gekend bij de meerderheid van de bevolking (respectievelijk 77,8% en 69,9% weet dit). Het wettelijk kader van cannabis is daarentegen minder gekend: 37,0% van de 18- tot-64-jarigen geeft aan dat de stelling "in België mag je volgens de wet cannabis gebruiken vanaf 18 jaar" niet waar is, terwijl 19,7% dacht dat het waar is en 43,3% aangaf het niet te weten.

... en wat zijn de verschillen naar cannabisgebruik, geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en inkomen?

- Personen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten zijn zich minder bewust van het verslavend potentieel van cannabis dan personen die geen cannabis gebruikten in de afgelopen 12 maanden (66,6% versus 78,5%). Ze weten wel beter dat cannabis gebruiken volgens de wet niet mag in België (52,4% versus 35,9%). Bij de personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken weet 66,0% dat cannabis verslavend is en weet 57,5% dat je in België volgens de wet geen cannabis mag gebruiken.
- Er is voor één kennisuitspraak een statistisch significant geslachtsverschil na controle voor cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden en leeftijd: vrouwen gaven vaker dan mannen aan dat de stelling “als je lang en regelmatig cannabis gebruikt, krijg je vaak problemen met concentratie en geheugen” waar is (73,0% versus 67,2%).
- We constateren uiteenlopende leeftijdsverschillen voor de kennisuitspraken na correctie voor cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden en geslacht. De leeftijdsgroepen tussen 55 en 64 jaar en tussen 25 en 34 jaar weten het vaakst dat de stelling “cannabis gebruiken is verslavend” waar is (>79%). Daarnaast is er een leeftijdsverschil voor de uitspraak “in België mag je volgens de wet cannabis gebruiken vanaf 18 jaar”. Jongeren tussen 18 en 24 jaar oud wisten vaker dat dit niet correct is (52%) in vergelijking met alle oudere leeftijdsgroepen. De 25-34-jarigen hebben hierover ook meer kennis dan de 45-64-jarigen (38,3% tegenover 31,8 en 32,2%).
- Voor de kennisuitspraak “als je lang en regelmatig cannabis gebruikt, krijg je vaak problemen met concentratie en geheugen” merken we een opleidingsgradiënt na correctie voor cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden, geslacht en leeftijd: bij personen die hoger onderwijs volgden gaf 74,2% het juiste antwoord, bij personen die hoger secundair onderwijs volgden 67,7% en bij personen die hoogstens een diploma lager secundair onderwijs behaalden 61,8%. Hoog- en middenopgeleiden weten vaker dat er in België volgens de wet geen cannabis mag gebruikt worden dan laagopgeleiden (hoger onderwijs: 38,8%, hoger secundair onderwijs: 37,6% en hoogstens lager secundair onderwijs: 29,3%).
- Personen die aangeven financieel moeilijk rond te komen hebben minder kennis over het verslavend potentieel van cannabis dan personen die aangeven gemakkelijk rond te komen (73,5% versus 79,3%). Ze hebben eveneens minder kennis over de impact van cannabisgebruik op concentratie en geheugen (64,0% versus 72,0%).

BESPREKING EN CONCLUSIE

Cannabis is wereldwijd verreweg de meest verbouwde, verhandelde en gebruikte illegale drug. Het gebruik ervan is echter niet zonder risico's. Cannabisgebruik wordt in verband gebracht met gezondheidsklachten op korte en lange termijn zoals psychotische symptomen, concentratieproblemen, en long- en hartaandoeningen. Aandacht voor cannabis in het preventiebeleid is daarom op zijn plaats.

Hoe is de situatie in Vlaanderen?

De Preventiebarometer toont aan dat in 2022 6,3% van de bevolking van 18 tot 64 jaar in Vlaanderen minstens één keer cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden en 2,3% heeft het minstens maandelijks gebruikt. Het percentage van de bevolking dat cannabis gebruikte in de afgelopen 12 maanden is gelijkaardig aan het percentage gevonden door de Gezondheidsenquête van 2018 (toen ook 6,3% van de personen tussen 18 en 64 jaar oud). Een kwart (25,3%) van de personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken meldt dat ze geprobeerd hebben om te stoppen met cannabis te gebruiken in de afgelopen 12 maanden. Daarnaast heeft 23,9% de intentie om in de komende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken.

De ruime meerderheid van de Vlaamse bevolking tussen 18 en 64 jaar oud weet dat cannabis verslavend is en dat regelmatig gebruik een negatief effect heeft op geheugen en concentratie (respectievelijk: 77,8% en 69,9%). Er is minder kennis over de uitspraak "in België mag je volgens de wet cannabis gebruiken vanaf 18 jaar": 37,0% weet dat dit niet waar is terwijl 19,7% denkt dat het waar is en 43,3% het niet weet.

Wat zijn de risicoprofielen in Vlaanderen?

Op basis van de resultaten kan vastgesteld worden dat cannabisgebruik vaker voorkomt bij mannen en bij jongere leeftijdsgroepen. De duidelijkste risicogroep zijn jonge mannen tussen 18 en 24 jaar oud. In deze groep heeft 20,3% minstens één keer cannabis gebruikt in de afgelopen 12 maanden en heeft 8,2% maandelijks gebruikt. Algemeen genomen is cannabisgebruik het hoogste bij personen met een diploma hoger secundair onderwijs (9,1% van de middenopgeleiden gebruikten in de afgelopen 12 maanden cannabis en 3,9% gebruikten minstens maandelijks cannabis). Het kennisniveau rond cannabis is globaal genomen het laagste bij laagopgeleide personen en bij personen die moeilijk financieel rondkomen.

Er kan een samenhang vastgesteld worden tussen cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden en kennis over het verslavende karakter van cannabis. Personen die cannabis gebruikten in de afgelopen 12 maanden zijn zich er minder van bewust dat men afhankelijk kan worden van cannabis dan personen die geen cannabis gebruikt hebben in de afgelopen 12 maanden (66,6% tegenover 78,5%). Hoewel het verslavend potentieel van cannabis lager is dan bijvoorbeeld dat van alcohol of tabak (5), is er wel degelijk wetenschappelijke evidentie dat regelmatige gebruikers geestelijk en lichamelijk afhankelijk kunnen worden aan cannabis en dat er tolerantie voor het product kan optreden. Cannabisafhankelijkheid wordt door de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) omschreven als een cluster van gedrags-, cognitieve en fysiologische verschijnselen die zich ontwikkelen na herhaaldelijk cannabisgebruik (6). Na alcohol, is cannabis trouwens één van de voornaamste middelen waarvoor patiënten zich laten behandelen in gespecialiseerde centra (12).

Een beperking aan surveys in de algemene bevolking zoals de Preventiebarometer voor schattingen rond druggebruik en determinanten hieraan gelinkt is dat bepaalde risicogroepen voor cannabis- en ander druggebruik niet of moeilijk te bereiken zijn waardoor de cijfers een te optimistisch beeld kunnen geven (1). Dit komt ten eerste omdat dit soort onderzoeken zich richten op de niet-geïnstitutionaliseerde bevolking die ingeschreven is in het Rijkregister. Hierdoor maken kwetsbare personen die voor een

langere termijn in instellingen zoals een gevangenis verblijven of leven op straat geen deel uit van het steekproefkader. Ten tweede omdat deze enquête berust op vrijwillige deelname. Personen die problematisch cannabis of andere drugs gebruiken en daardoor psychologische of gedragsmatige problemen ervaren zullen minder geneigd zijn om deel te nemen.

Welke besluiten kunnen getrokken worden?

Gezondheids- en welzijnsbevorderende maatregelen om risico's gelinkt aan cannabis te beperken bestaan uit een keten van verschillende strategieën: gaande van het voorkomen en ontraden van cannabisgebruik, naar het voorkomen van problematisch gedrag bij personen die toch gestart zijn met gebruiken tot uiteindelijk het voorzien van een divers en breed hulpverleningsaanbod voor problematische gebruikers (7). Dit alles dient volgens VAD te passen binnen een evenwichtig en eenduidig toegepast wettelijk kader met voldoende middelen voor preventie en hulpverlening. Uit de Preventiebarometer blijkt dat de huidige wetgeving rond cannabisgebruik weinig gekend is in de algemene bevolking.

Op basis van de Preventiebarometergegevens kunnen we afleiden dat preventie gericht op de deelpopulatie jongeren uiterst belangrijk blijft. Uit de cijfers blijkt immers dat 1 op de 5 mannen en 1 op de 6 vrouwen tussen 18 en 24 jaar oud minstens eenmaal cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden. Zulke preventie zet in op, onder andere, het bekrachtigen van het niet-gebruiken van cannabis als de sociale norm bij jongeren (3). Een voorbeeld is de "Bijzonder Zonder" campagne voor lokale besturen waarmee men jongeren tussen 15 en 17 jaar wil sensibiliseren. "Bijzonder Zonder" richt zich naar jongeren die geen cannabis gebruiken. Ze worden bevestigd in hun keuze om niet te gebruiken door te verwijzen naar de sociale norm: de meerderheid heeft nog nooit cannabis gebruikt (13). Er bestaan nog verschillende andere preventie-initiatieven rond drug- en cannabisgebruik bij jongeren in Vlaanderen (13). Dit zijn multicomponenten initiatieven die opgezet worden in de verschillende maatschappelijke settings waarin jongeren zich bevinden (school, vrijetijdsorganisatie, gemeente...).

Daarnaast blijkt uit de Preventiebarometer dat, in het algemeen, de gezondheidsrisico's gelinkt aan cannabis vrij goed gekend zijn al is de kennis rond het verslavend potentieel van cannabis significant minder gekend bij personen die cannabis gebruikten in de afgelopen 12 maanden. Het verder inzetten op risicobeperkende initiatieven en het geven van correcte productinformatie aan gebruikers is daarom belangrijk. De Druglijn voorziet op hun website reeds in online kennis – en zelftests omtrent cannabis (15). Tot slot is het belangrijk om in te zetten op geïndiceerde preventie. Deze preventiestrategie is gericht op personen die cannabis gebruiken met als doel afhankelijkheid te voorkomen of de frequentie van cannabisgebruik te verminderen (3). Uit de cijfers van Preventiebarometer blijkt immers dat een kwart van de personen die maandelijks cannabis gebruiken geprobeerd heeft om te stoppen in de afgelopen 12 maanden en dat bijna een kwart de komende 12 maanden wil stoppen.

REFERENTIES

1. Gisle L, Drieskens S. Gezondheidsenquête 2018: Druggebruik [Internet]. Brussel, België: Sciensano; Report No.: D/2019/14.440/59. Available from: www.gezondheidsenquête.be
2. Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving. Europees Drugsrapport: Trends en ontwikkelingen. [Internet]. Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie; 2021. Available from: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/2021.2256_NL_020906.pdf
3. Laudens F, Van Damme J, Geukens E, Toyinbo L. Dossier Cannabis [Internet]. Brussel, België: VAD; 2019 [cited 2022 Sep 23]. Report No.: D/2019/6030/2. Available from: <https://www.vad.be/catalogus/detail/dossier-cannabis>
4. Volkow ND, Baler RD, Compton WM, Weiss SRB. Adverse Health Effects of Marijuana Use. *N Engl J Med*. 2014 Jun 5;370(23):2219–27.
5. Hall W. What has research over the past two decades revealed about the adverse health effects of recreational cannabis use? *Addiction*. 2015;110(1):19–35.
6. World Health Organization. The health and social effects of nonmedical cannabis use [Internet]. World Health Organization; 2016 [cited 2022 Nov 4]. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/251056>
7. VAD. Visie: cannabisbeleid [Internet]. 2020 Dec. Available from: https://www.vad.be/assets/vad_cannabisbeleid_dec2020-1
8. Cannabis - Federale overheidsdienst justitie [Internet]. [cited 2022 Sep 23]. Available from: https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/veiligheid_en_criminaliteit/drugs/cannabis
9. Goodman S, Hammond D. Perceptions of the health risks of cannabis: estimates from national surveys in Canada and the United States, 2018–2019. *Health Education Research*. 2022 Mar 24;37(2):61–78.
10. Leos-Toro C, Fong GT, Meyer SB, Hammond D. Cannabis health knowledge and risk perceptions among Canadian youth and young adults. *Harm Reduct J*. 2020 Dec;17(1):54.
11. Piontek D, Kraus L, Bjarnason T, Demetrovics Z, Ramstedt M. Individual and Country-Level Effects of Cannabis-Related Perceptions on Cannabis Use. A Multilevel Study Among Adolescents in 32 European Countries. *Journal of Adolescent Health*. 2013 Apr 1;52(4):473–9.
12. Antoine J. De TDI-registratie in België, Jaarlijks rapport, Registratiejaar 2020. Brussel: België; 2021. Report No.: D/2021/14.440/78.
13. Campagne Bijzonder Zonder [Internet]. [cited 2022 Nov 18]. Available from: <https://www.vad.be/artikels/detail/campagne-bijzonder-zonder>
14. Catalogus VAD-materialen en -methodieken [Internet]. [cited 2022 Sep 23]. Available from: [https://www.vad.be/catalogus?page=2&themas-en-producten\[\]=181%20&Z3E4R56](https://www.vad.be/catalogus?page=2&themas-en-producten[]=181%20&Z3E4R56)
15. Druglijn.be [Internet]. [cited 2021 Apr 28]. Available from: <https://www.druglijn.be/>

BIJLAGE 1: VRAGEN

ID.01 Heb je in de voorbije 12 maanden cannabis (marihuana of hasj) gebruikt? *(ja/nee)*

Personen die in de voorbije 12 maanden cannabis hadden gebruikt gingen verder met de vraag ID.02, terwijl de personen die geen cannabis hadden gebruikt in de voorbije 12 maanden naar vraag ID.06 gingen.

ID.02 Hoe vaak heb je in de voorbije 12 maanden cannabis gebruikt? *(1 = dagelijks of bijna dagelijks, 2 = wekelijks, 3 = maandelijks en 4 = minder dan maandelijks)*

Personen die in de voorbije 12 maanden minder dan maandelijks cannabis hadden gebruikt gingen verder naar vraag ID.06, terwijl de andere personen verder gingen met vraag ID.03.

ID.03 Heb je in de voorbije 12 maanden geprobeerd om te stoppen met cannabis te gebruiken? *(ja/nee)*

ID.04 Heb je de intentie om in de volgende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken? *(ja/nee)*

De volgende vraag (ID.05) was bestemd voor personen die de intentie hadden om in de volgende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken.

ID.05 Hoe zeker ben je dat het zal lukken om in de volgende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken? *(van 1 = helemaal niet zeker tot 4 = heel zeker)*

ID.06 Lees de uitspraken over cannabis. Wat denk je: is het waar of niet waar? *(waar/niet waar/ik weet het niet)*

1. Cannabis gebruiken is verslavend.
2. Als je lang en regelmatig cannabis gebruikt, krijg je vaak problemen met concentratie en geheugen.
3. In België mag je volgens de wet cannabis gebruiken vanaf 18 jaar.

BIJLAGE 2: INDICATOREN

- ID01** (gebaseerd op de vraag ID.01) Het percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden. Deze indicator geeft zicht op de jaarprevalentie van cannabisgebruik.
Besproken in Hoofdstuk 1 en voorgesteld in Figuur 1.
- ID02** (gebaseerd op de vraag ID.02) De verdeling van personen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten van 18 tot 64 jaar volgens de frequentie van cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden (dagelijks, wekelijks, maandelijks, minder dan 1 keer per maand).
Besproken in Hoofdstuk 1.
- ID02_1** (gebaseerd op de vraag ID.01 en ID02) Het percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat minstens maandelijks cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden.
Besproken in Hoofdstuk 1 en voorgesteld in Figuur 1.
- ID03** (gebaseerd op de vraag ID.03) Het percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat in voorbije 12 maanden geprobeerd heeft om te stoppen met cannabis te gebruiken.
Besproken in Hoofdstuk 1.
- ID04** (gebaseerd op de vraag ID.04) Het percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat de intentie heeft om in de komende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken.
Besproken in Hoofdstuk 1.
- ID06_1 - ID06_3** (gebaseerd op de vraag ID.06) 3 indicatoren met betrekking tot het percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat de juiste kennis heeft rond cannabisgebruik en zijn wetgeving & gevolgen (gemeten aan de hand van 3 items rond kennis)
Besproken in Hoofdstuk 2.

BIJLAGE 3: TABELLEN

Samenvattende tabel.....	19
Tabel 1 • Percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden	20
Tabel 2 • Verdeling van personen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten van 18 tot 64 jaar volgens de frequentie van cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden	21
Tabel 3 • Percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat minstens maandelijks cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden	22
Tabel 4 • Percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat in voorbije 12 maanden geprobeerd heeft om te stoppen met cannabis te gebruiken	23
Tabel 5 • Percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat de intentie heeft om in de komende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken	24
Tabel 6 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de verslavende werking van cannabis	25
Tabel 7 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de invloed van cannabis op concentratie en geheugen	26
Tabel 8 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de illegaliteit van cannabis	27

Samenvattende tabel

Percentage van de Vlaamse bevolking van 18 tot 64 jaar dat...	
• cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden	6,3
• op maandelijkse basis cannabis gebruikt	2,3
Percentage van de personen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten dat...	
• dagelijks of bijna dagelijks cannabis gebruikt	13,9
• wekelijks cannabis gebruikt	8,3
• maandelijks cannabis gebruikt	14,7
• minder dan maandelijks cannabis gebruikt	63,2
Percentage van de personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken dat...	
• heeft geprobeerd om in de afgelopen 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken	25,3
• de intentie heeft om in de komende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken	23,9
Percentage van de Vlaamse bevolking van 18 tot 64 jaar dat...	
• weet dat cannabis verslavend is (kennis)	77,8
• weet dat cannabis een negatief effect heeft op geheugen en concentratie (kennis)	69,9
• weet dat het gebruik van cannabis illegaal is (kennis)	37,0

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 1 • Percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden

ID01		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	8,3	(6,8-9,8)	1454
	Vrouwen	4,3	(3,2-5,4)	1448
LEEFTIJDGROEP	18 – 24	18,2	(14,2-22,2)	373
	25 – 34	9,3	(6,8-11,8)	540
	35 – 44	5,4	(3,6-7,3)	577
	45 – 54	2,2	(1,0-3,4)	642
	55 - 64	0,9	(0,2-1,6)	777
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	1,6	(0,4-2,9)	437
	Hoger secundair	9,1	(7,3-11,0)	1079
	Hoger onderwijs	5,5	(4,3-6,7)	1393
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	5,3	(3,7-7,0)	774
	Gemakkelijk rondkomen	6,7	(5,6-7,8)	2109
TOTAAL	2022	6,3	(5,4-7,3)	2909

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 2 • Verdeling van personen die in de afgelopen 12 maanden cannabis gebruikten van 18 tot 64 jaar volgens de frequentie van cannabisgebruik in de afgelopen 12 maanden

ID02		Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Minder dan maandelijks	N
GESLACHT	Mannen	14,6	9,6	16,4	59,4	112
	Vrouwen	11,0	5,9	11,8	71,3	56
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	7,3	7,8	18,6	66,3	70
	25 - 34	16,9	11,5	8,4	63,2	49
	35 - 44	12,2	3,8	15,0	69,0	32
	45 - 54	46,4	13,0	7,0	33,5	14
	55 - 64	16,5	0,0	29,4	54,1	5
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	58,6	0,0	12,5	28,9	7
	Hoger secundair	16,5	8,3	17,7	57,4	88
	Hoger onderwijs	6,4	8,9	10,7	74,0	75
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	25,2	10,1	19,8	44,9	38
	Gemakkelijk rondkomen	11,0	7,9	13,5	67,7	130
TOTAAL	2022	13,9	8,3	14,7	63,2	170

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 3 • Percentage van de bevolking van 18 tot 64 jaar dat minstens maandelijks cannabis heeft gebruikt in de afgelopen 12 maanden

ID02_1		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	3,3	(2,3-4,3)	1453
	Vrouwen	1,2	(0,6-1,8)	1448
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	6,1	(3,6-8,7)	373
	25 - 34	3,4	(1,8-5,0)	540
	35 - 44	1,7	(0,6-2,7)	577
	45 - 54	1,5	(0,5-2,5)	642
	55 - 64	0,3	(0,0-0,8)	776
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	1,2	(0,1-2,2)	437
	Hoger secundair	3,9	(2,6-5,1)	1078
	Hoger onderwijs	1,4	(0,8-2,1)	1393
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	2,9	(1,6-4,1)	773
	Gemakkelijk rondkomen	2,2	(1,5-2,8)	2109
TOTAAL	2022	2,3	(1,7-2,9)	2908

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 4 • Percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat in voorbije 12 maanden geprobeerd heeft om te stoppen met cannabis te gebruiken

ID03		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	25,1	(10,9-39,4)	44
	Vrouwen	27,8	(1,4-54,1)	15
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	17,2	(0,0-36,1)	22
	25 - 34	34,1	(9,5-58,7)	18
	35 - 44	23,8	(0,0-59,4)	9
	45 - 54	40,9	(0,0-83,4)	9
	55 - 64	0,0	.	2
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	0,0	.	5
	Hoger secundair	34,8	(17,7-51,9)	35
	Hoger onderwijs	11,2	(0,0-27,5)	20
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	24,2	(3,9-44,6)	21
	Gemakkelijk rondkomen	25,9	(10,5-41,2)	39
TOTAAL	2022	25,3	(13,4-37,3)	60

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 5 • Percentage personen die minstens maandelijks cannabis gebruiken van 18 jaar tot 64 jaar dat de intentie heeft om in de komende 12 maanden te stoppen met cannabis te gebruiken

ID04		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	22,0	(9,1-34,9)	44
	Vrouwen	30,8	(5,1-56,6)	16
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	8,7	(0,0-21,5)	22
	25 - 34	38,9	(13,8-64,1)	18
	35 - 44	21,2	(0,0-52,9)	10
	45 - 54	39,7	(0,0-82,0)	9
	55 - 64	35,9	(0,0-100,0)	2
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	16,9	(0,0-65,9)	5
	Hoger secundair	28,4	(12,9-43,8)	36
	Hoger onderwijs	15,8	(0,0-34,0)	20
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	23,3	(3,4-43,2)	21
	Gemakkelijk rondkomen	24,2	(10,2-38,2)	40
TOTAAL	2022	23,9	(12,8-35,0)	61

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 6 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de verslavende werking van cannabis

ID06_1		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	76,2	(73,9-78,4)	1456
	Vrouwen	79,5	(77,3-81,6)	1426
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	75,2	(70,6-79,7)	374
	25 - 34	79,3	(75,8-82,8)	539
	35 - 44	77,4	(73,9-80,9)	571
	45 - 54	73,7	(70,2-77,1)	640
	55 - 64	82,0	(79,2-84,7)	765
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	75,8	(71,6-80,0)	430
	Hoger secundair	76,4	(73,8-79,1)	1069
	Hoger onderwijs	79,4	(77,2-81,6)	1390
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	73,5	(70,3-76,7)	767
	Gemakkelijk rondkomen	79,3	(77,5-81,1)	2097
CANNABISGEBRUIK IN AFGELOPEN JAAR	Ja	66,6	(59,3-73,9)	171
	Neen	78,5	(77,0-80,1)	2700
TOTAAL	2022	77,8	(76,2-79,3)	2889

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 7 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de invloed van cannabis op concentratie en geheugen

ID06_2		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	67,2	(64,7-69,7)	1454
	Vrouwen	73,0	(70,7-75,4)	1423
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	67,6	(62,6-72,5)	374
	25 - 34	74,3	(70,6-78,1)	539
	35 - 44	69,2	(65,3-73,1)	570
	45 - 54	67,6	(63,9-71,3)	639
	55 - 64	70,7	(67,5-74,0)	762
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	61,8	(57,0-66,5)	427
	Hoger secundair	67,7	(64,8-70,6)	1068
	Hoger onderwijs	74,2	(71,9-76,5)	1389
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	64,0	(60,6-67,5)	763
	Gemakkelijk rondkomen	72,0	(70,0-74,0)	2096
CANNABISGEBRUIK IN AFGELOPEN JAAR	Ja	69,2	(62,0-76,4)	171
	Neen	70,1	(68,3-71,9)	2694
TOTAAL	2022	69,9	(68,2-71,7)	2884

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

Tabel 8 • Percentage van de bevolking van 18 jaar tot 64 jaar dat kennis heeft over de illegaliteit van cannabis

ID06_3		% (Ruw)	95% BI ruw	N
GESLACHT	Mannen	37,7	(35,2-40,3)	1455
	Vrouwen	36,4	(33,9-39,0)	1425
LEEFTIJDGROEP	18 - 24	52,0	(46,7-57,2)	374
	25 - 34	38,3	(34,1-42,4)	540
	35 - 44	35,4	(31,4-39,4)	570
	45 - 54	32,2	(28,5-35,9)	640
	55 - 64	31,8	(28,4-35,2)	763
OPLEIDINGSNIVEAU	Hoogstens lager secundair	29,3	(24,8-33,8)	428
	Hoger secundair	37,6	(34,6-40,6)	1068
	Hoger onderwijs	38,8	(36,2-41,4)	1391
INKOMEN	Moeilijk rondkomen	33,9	(30,5-37,4)	766
	Gemakkelijk rondkomen	38,0	(35,9-40,2)	2096
CANNABISGEBRUIK IN AFGELOPEN JAAR	Ja	52,4	(44,7-60,1)	171
	Neen	35,9	(34,1-37,8)	2696
TOTAAL	2022	37,0	(35,2-38,8)	2887

Bron: Preventiebarometer, Vlaanderen, 2022

CONTACT

preventiebarometer@sciensano.be

MEER INFO

Bezoek onze website
www.sciensano.be of
contacteer ons op
info@sciensano.be

Sciensano • Juliette Wytsmanstraat 14 • Brussel • België • T + 32 2 642 51 11 • T pers + 32 2 642 54 20 •
info@sciensano.be • www.sciensano.be

Verantwoordelijke uitgever: Christian Léonard, Algemeen directeur • Juliette Wytsmanstraat 14 • Brussel • België • D/2022.14.440/57

